

Nr 114.

Av herrar **Bergman** och **Ljunggren**, om *åvägbringande av en undersökning av verkningarna av det i Amerikas Förenta stater gällande rusdrycksförbudet.*

Vid 1924 års riksdag väcktes i första kammaren en motion om undersökning genom Kungl. Maj:t försorg angående verkningarna av det i Förenta staterna sedan den 16 januari 1920 grundlagsmässigt gällande och i en mängd av unionens stater genom särskilda, kompletterande lagar ytterligare befästa totalförbudet mot tillverkning, införsel och försäljning av alkoholhaltiga drycker. Motionen avstyrktes av kammarens första tillfälliga utskott, men vann understöd av två reservanter inom utskottet och föranledde i kammaren en längre, synnerligen livlig debatt, varunder ett stort antal talare ur riksdagens olika partier uttalade sig till förmån för motionen, under det endast ett fåtal uppträdde däremot. Resultatet blev emellertid, att kammarens majoritet avslög motionen.

Motionen åsyftade en verkligt objektiv undersökning, som skulle framtvinga sanningen om det i Europa så olika bedömda amerikanska förbudet, därigenom att några för saken intresserade och på området sakkunniga personer av principiellt olika mening om förbudstanken skulle gemensamt utföra undersökningen; det kunde då förväntas, att förbudsvännerna med skarpt öga för förbudets fördelar och förbudets motståndare med lika skarp uppmärksamhet för dess eventuellt svaga sidor skulle ömsesidigt öva den kritik på det gemensamma studieobjektet, att de verkliga fakta ställdes i klar och ofrånkomlig belysning.

Olyckan med de upplysningar allmänheten får om det amerikanska förbudet är för närvarande den, att de antingen ensidigt härröra från den ena eller lika ensidigt från den andra sidan. Påstående står därvid ofta mot påstående på ett sätt som sätter den, som ej har någon förutfattad övertygelse i frågan, ur stånd att kunna bilda sig en verklig mening. Värdet av en sådan undersökning, som i motionen föreslogs, ligger däremot i den obestriddighet, varmed de viktigaste och mest avgörande fakta kunna framläggas, då deras tillförlitlighet intygas av motsatta åsikters förfäktare. Man må ha hur olika åsikter som helst, men obestriddiga fakta måste av hederliga och omdömesgilla personer ovillkorligen kunna konstateras. Delegationen borde, där undersökningarna göras, särskilt uppmärksamma verkningarna i avseende på fyllerifrekvens, brottmål,

fattigvård, sparmedel, sjukdoms- och dödsfallsfrekvens, olycksfall m. m., söka utröna, huruvida några olägenheter försports av förbudsbestämmelserna samt ägna uppmärksamhet åt den för vårt land synnerligen aktuella frågan, huru den olagliga alkoholhanteringen bekämpas och med vilken effekt detta sker.

Mot förslaget anmärktes, att en allsidig dylik undersökning, med hänsyn till Förenta staternas enorma geografiska utsträckning, skulle bli omöjlig eller för långsam och dyrbar, att den i varje fall vore för tidigt påtänkt, att det statistiska materialet från Amerika kan studeras i Sverige utan någon studieresa och slutligen att förbudsfrågan ej numera skulle vara aktuell. Vad den första invändningen beträffar, utgår den från det orimliga antagandet, att meningen vore en allomfattande undersökning av nykterhetsförhållandena över hela den amerikanska kontinenten. Detta åsyftades givetvis icke; studiet borde gälla vissa viktiga och särskilt betydelsefulla sidor av saken samt vissa ur svensk synpunkt speciellt lärorika områden, särskilt framhävdes intresset av att undersöka förbudets verkningar i vissa trakter och orter, där svenskar bo mera samlade och på områden, som i klimatiskt och annat avseende förete likheter med vårt eget land.

Vad tidpunkten angår, hade förbudet, då 1924 års motion väcktes, varit gällande under mer än fyra år över hela unionens område och i en mängd stater på grund av särskild lokal lagstiftning vida längre. I år har givetvis invändningen på denna punkt ytterligare försvagats, sedan det federala totalförbudet redan ingått i sitt sjätte år utan någon minskning av den styrka, varmed kongressens stora majoritet, mer än två tredjedelars majoritet i vardera huset, uttrycker folkopinionen i frågan. Vad beträffar möjligheten att även i Sverige studera den amerikanska statistiken må erinras, att detta i någon mån är sant, men att statistiken på många punkter måste bli föremål för olika tolkning, och att säkraste sättet att komma till klarhet i dunkla punkter är att inhämta upplysning på ort och ställe hos de primärt sakkunniga. Dessutom betyder i en sådan fråga som denna statistiken ingalunda allt. Det finns mycket för frågans rätta bedömande, väsentligt, som icke kan rymmas i statistiska sifferkolumner.

Det anmärktes slutligen, att förbudsfrågan numera icke vore aktuell, och att en undersökning av denna art därför numera skulle sakna intresse. Icke aktuell? Den erkändes vara högaktuell på den tid, då endast det lilla Island hade infört totalförbud, men nu sedan världens ekonomiskt ledande stormakt har grundlagfäst det strängaste förbud världen känner och år efter år skördar frukter därav under ett alltjämt stigande välstånd, nu skulle saken icke längre vara aktuell! En sådan uppfattning innebär verkligen en större blindhet, än man skulle vilja tilltro någon svensk politiker.

Vi kunna icke se, att någon av de invändningar, som riktades mot förslaget, är verkligt bärkraftig. Å andra sidan hava de skäl, som anfördes för saken, endast vuxit i styrka. Särskilt erinrades i föl om den tillfredsställelse, med vilken en dylik svensk studiedelegation skulle mottagas av våra svenska stamfränder i Förenta staterna, med vilka vi av många skäl böra bevara och stärka sambandet, även oberoende av den sak frågan här gäller.

Vi tillåta oss därför att i år ånyo framlägga förslaget, endast så till vida modifierat, att vi föreslå ett bestämt förslagsanslag för ändamålet, högst 50,000

kronor, vilket, med hänsyn till sakens egen natur och till undvikande av budgetens belastning, borde anvisas att utgå ur statsverkets för sådant ändamål disponibla fond av rusdrycksmedel. I övrigt hänvisas till fjolårets ovannämnda motion i Första kammaren.

På grund av vad här ovan anförts, få vi vördsamt hemställa,

att riksdagen måtte för sin del besluta att till Kungl. Maj:ts disposition ur statsverkets fond av rusdrycksmedel anvisa erforderligt belopp, ej överstigande 50,000 kronor, för bekostande av en tillförlitlig undersökning av det totala rusdrycksförbudets verkningar i Amerikas Förenta stater, företagen av i förbudsfrågan sakkunniga personer, utvalda av Kungl. Maj:t på det sätt, att det totala förbudets anhängare och dess principiella motståndare bleve till lika antal företrädda.

Stockholm den 22 januari 1925.

J. Bergman.

August Ljunggren.